

Constituțiile din România

Schița lecției

1. Constituții democratice
2. Constituții autoritare
3. Constituții totalitare

Constituții democratice

Constituția din 1866

Context și cauze

- abdicarea lui Alexandru Ioan Cuza și venirea lui Carol I pe tronul României
- dorința oamenilor politici de a moderniza țara

Trăsături

- a fost prima constituție a României
- a fost elaborată după modelul Constituției belgiene din 1831
- a fost elaborată fără concursul străinilor și fără să fie supusă aprobării puterilor europene
- face abstracție de suzeranitatea otomană și garanția colectivă a Marilor Puteri
- are un caracter democratic
- a fost promulgată de Carol I la 1 iulie 1866
- a stat la baza regimului politic până în 1923
- a fost modificată de trei ori:
 - 1879: este modificat art. 7 – cetățenia română putea fi obținută de orice persoană, indiferent de religia sa
 - 1884: s-a introdus titlul de Regatul României
 - 1917: este modificat articolul care prevede proprietatea privată (modificarea este necesară întocmirii reformei agrare)

Prevederi

- consfințește numele oficial al țării - România
- forma de guvernământ: monarhie constituțională ereditară
 - puterea este transmisă ereditar în familia principelui Carol, pe linie masculină
 - moștenitorii sunt crescuți în religia țării
- drepturi și libertăți cetățenești
 - libertatea conștiinței
 - libertatea presei
 - libertatea învățământului
 - libertatea întrunirilor
 - dreptul la proprietate (sacră și inviolabilă)
 - votul cenșitar (cetățenii erau împărțiți în categorii, în funcție de avere)
 - pentru Adunarea Deputaților, populația vota în patru colegii
 - în Colegiile I și II votau marii proprietari funciari
 - în Colegiul III votau burghezii
 - în Colegiul IV votau țăranii prin intermediul unui reprezentant (votul era indirect)
 - pentru Senat, populația vota în două colegii
 - în Colegiul I votau marii proprietari funciari
 - în Colegiul II votau burghezii
- principiul suveranității naționale
- principiul separării puterilor în stat
 - puterea legislativă era exercitată de Parlament și domn
 - Parlamentul era bicameral: Adunarea Deputaților (aleasă pe 4 ani) și Senatul (ales pe 8 ani)
 - Parlamentul era ales prin vot cenșitar
 - atribuțiile Parlamentului:
 - inițierea și votarea legilor
 - interpelarea miniștrilor (controlul acestora)
 - acordarea sau retragerea încrederii guvernului
 - discutarea și votarea bugetului
 - atribuțiile domnului:

- sancționarea și promulgarea legilor (aprobă și face să intre în vigoare legile)
- dreptul de veto absolut (se poate opune la orice lege emisă de Parlament)
- dreptul de a dizolva Parlamentul
- puterea executivă era exercitată de Guvern și domn
 - Guvernul era condus de un prim-ministru numit de domn
 - atribuțiile Guvernului:
 - prezintă proiecte de lege în fața Parlamentului
 - gestionează problemele de zi cu zi ale țării
 - atribuțiile domnului:
 - numește și revocă miniștrii
 - numește și confirmă în toate funcțiile publice
 - are drept de amnistie politică (poate anula pedepsele)
 - este comandant al armatei
 - dreptul de a bate monedă
 - dreptul de a încheia convenții cu alte state
 - conferă ordine și decorații
- puterea judecătorească era exercitată de Curtea de Casație și organele de judecată
 - sentințele judecătorești se pronunțau în numele legii și se executau în numele monarhului
 - justiția era independentă – judecătorii erau inamovibili (nu puteau fi înlocuiți sau numiți de factorul politic)

Constituția din 1923

Context și cauze

- crearea României Mari prin unirea Basarabiei, Bucovinei și Transilvaniei cu România în 1918
- uniformizarea legislației la nivelul țării
- unificarea organizării de stat

Trăsături

- a avut la bază Constituția din 1866
- are un caracter democratic
- regele pierde din atribuțiile legislative în favoarea Parlamentului
 - regele nu mai are drept de veto
- proiectul de lege fundamentală a aparținut Partidului Național Liberal
- a fost promulgată la data de 28 martie 1923 de regele Ferdinand
- a fost în vigoare între anii 1923-1938 și 1944-1947

Prevederi

- Regatul României este un stat național unitar și indivizibil
- teritoriul României este inalienabil
- zăcămintele miniere și bogățiile de orice natură ale subsolului aparțin statului
 - sunt exceptate masele de roci comune, carierele de materiale de construcție și depozitele de turbă
- drepturile și libertățile cetățenești sunt recunoscute, indiferent de originea etnică, limbă și religie
 - libertatea conștiinței
 - libertatea învățământului
 - libertatea presei
 - libertatea întrunirilor
 - libertatea de asociere
 - dreptul la proprietate (are o funcție socială - interesele colective primează în fața intereselor individuale)
 - votul universal (doar bărbații cu vârsta de peste 21 de ani au drept de vot)
- principiul suveranității naționale
- principiul separării puterilor în stat
 - puterea legislativă era exercitată de Parlament și Rege
 - Parlamentul era bicameral: Adunarea Deputaților și Senat
 - Parlamentul era ales o dată la 4 ani
 - atribuțiile Parlamentului:
 - inițiază și votează legile

- discută și votează bugetul
- interpelarea miniștrilor (controlul acestora)
- acordarea sau retragerea încrederii guvernului
- atribuțiile regelui:
 - sancționează și promulgă legile
 - numește prim-ministrul
 - are dreptul de a elabora regulamente pentru aplicarea legilor
- puterea executivă era exercitată de Guvern și Rege
 - Guvernul era condus de un prim-ministru numit de rege
 - atribuțiile Guvernului:
 - prezintă proiecte de lege în fața Parlamentului
 - gestionează problemele de zi cu zi ale țării
 - exercită puterea executivă în numele Regelui
 - miniștrii aveau o triplă responsabilitate: politică (în fața Parlamentului), penală (în fața justiției) și civilă (în fața fiecărei părți vătămate)
 - atribuțiile regelui:
 - numește și revocă miniștrii
 - numește și confirmă în toate funcțiile publice
 - are drept de amnistie politică (poate anula pedepsele)
 - este comandant al armatei
 - dreptul de a bate monedă
 - dreptul de a încheia convenții cu alte state
 - conferă ordine și decorații
- puterea judecătorească era exercitată de Curtea de Casație și Justiție și organele de judecată
 - sentințele judecătorești se pronunțau în numele legii și se executau în numele monarhului
 - justiția era independentă – judecătorii erau inamovibili (nu puteau fi înlocuiți sau numiți de factorul politic)

Constituția din 1991

Context și cauze

- prăbușirea regimului comunist din România
- revenirea la un sistem democratic după 1989

Trăsături

- a consacrat revenirea României la democrație
- are un caracter democratic
- a intrat în vigoare pe 8 decembrie 1991
- a fost revizuită în 2003, în perspectiva aderării României la NATO (2004) și la Uniunea Europeană (2007)
 - cetățenii Uniunii care îndeplinesc cerințele legii organice au dreptul de a alege și de a fi aleși în autoritățile administrației publice locale
 - Președintele României este ales pe o perioadă de 5 ani

Prevederi

- România este un stat național, suveran și independent, unitar și indivizibil
- teritoriul României este inalienabil
- forma de guvernământ: republica
- drepturile și libertățile cetățenești
 - dreptul la viață și la integritatea fizică și psihică
 - libertatea individuală
 - dreptul la învățătură
 - dreptul de asociere
 - proprietatea privată
 - secretul corespondenței
 - votul universal (pot vota toate persoanele care au împlinit vârsta de 18 ani)
- principiul suveranității naționale
- pluralismul politic
- principiul separării puterilor în stat

- puterea legislativă este exercitată de Parlament
 - Parlamentul este bicameral: Camera Deputaților și Senat
 - Parlamentul este ales o dată la 4 ani
 - atribuțiile Parlamentului:
 - inițiază și votează legile
 - discută și votează bugetul
 - interpelarea miniștrilor (controlul acestora)
 - acordarea sau retragerea încrederii guvernului
- puterea executivă este exercitată de Guvern și Președinte
 - Guvernul este condus de un prim-ministru
 - atribuțiile Guvernului:
 - prezintă proiecte de lege în fața Parlamentului
 - gestionează problemele de zi cu zi ale țării
 - Președintele este ales pe o perioadă de 5 ani (până în 2003, acesta era ales pe o perioadă de 4 ani)
 - atribuțiile președintelui:
 - desemnează un candidat pentru funcția de prim-ministru
 - numește Guvernul pe baza votului de încredere acordat de Parlament
 - revocă și numește, la propunerea prim-ministrului, pe unii membri ai Guvernului
 - poate dizolva Parlamentul
 - este garantul independenței naționale, al unității și al integrității teritoriale a țării
 - veghează la respectarea Constituției și la buna funcționare a autorităților publice → exercită funcția de mediere între puterile statului, precum și între stat și societate
 - încheie tratate internaționale în numele României, negociate de Guvern, și le supune spre ratificare Parlamentului
- puterea judecătorească este exercitată de Înalta Curte de Casație și Justiție și de instanțele judecătorești

- Curtea Constituțională a României este autoritatea care veghează la respectarea legilor
- Avocatul Poporului are menirea să apere interesele individului
- justiția este independentă

Constituții autoritare

Constituția din 1938

Context și cauze

- eșecul partidelor politice de a obține 40% din sufragii la alegerile parlamentare din decembrie 1937
- instaurarea regimului autoritar al lui Carol al II-lea

Trăsături

- a fost promulgată la data de 27 februarie 1938
- a fost în vigoare între anii 1938-1944
- a sporit puterile regelui
- a fost precedată de două acte, unul constituțional și unul neconstituțional
 - decretul regal nr. 856 din 11 februarie 1938 prevedea introducerea stării de asediu pe tot cuprinsul statului pe durată nelimitată, fără nici o expunere de motive
 - comunicatul nr. 32 din 15 februarie 1938 emis de Casa Regală suspenda audiențele la rege pe timp nelimitat

Prevederi

- Regatul României este un stat național, unitar și indivizibil
- teritoriul României este inalienabil
- introducerea pedepsei cu moartea pentru atentate contra suveranului, membrilor familiei regale, șefilor statelor străine și demnitarilor statului
- teritoriul României era împărțit în ținuturi, conduse de rezidenți regali
- zăcămintele miniere și bogățiile de orice natură ale subsolului aparțin statului

- sunt exceptate masele de roci comune, carierele de materiale de construcție și depozitele de turbă
- era interzisă propaganda politică în lăcașurile de cult
- drepturile și libertățile cetățenești sunt recunoscute, indiferent de originea etnică și religie
 - libertatea conștiinței
 - libertatea învățământului
 - libertatea presei
 - libertatea întrunirilor
 - libertatea de asociere
 - dreptul la proprietate (inviolabilă)
 - votul universal
 - votau toți cei care aveau vârsta de 30 de ani împliniți și practicau o meserie din următoarele categorii: agricultură, muncă manuală, comerț, industrie, ocupații intelectuale
 - femeile aveau drept de vot (era pentru prima dată, în istoria României, când femeile obțineau drept de vot)
- principiul separării puterilor în stat era doar formal
 - puterea legislativă era exercitată de Rege prin intermediul Parlamentului
 - Trăsăturile Parlamentului
 - Parlamentul avea un rol decorativ -> se întrunea doar la inițiativa regelui, cel puțin o dată pe an
 - Parlamentul era bicameral: era format din Adunarea Deputaților și Senat
 - în Adunarea Deputaților puteau fi aleși doar reprezentanți ai diferitelor meserii -> era instalat un regim al breslelor
 - o parte din senatori erau numiți de Rege
 - Atribuțiile regelui
 - are inițiativă legislativă
 - sancționează și promulgă legile
 - poate refuza sancțiunea
 - puterea executivă era exercitată de Rege prin intermediul Guvernului

- Trăsăturile Guvernului
 - răspundea în fața Regelui
 - miniștrii răspundeau pentru actele contrasemnate
- Atribuțiile Regelui
 - persoana regelui este inviolabilă
 - poate guverna prin decrete-legi
 - are dreptul de a dizolva Parlamentul
 - numește și revocă miniștrii
 - este comandantul armatei
 - are dreptul de a bate monedă
 - conferă ordine și decorații
 - are dreptul de a declara război și de a încheia pace
- puterea judecătorească era executată de instanțele de judecată
 - hotărârile judecătorești se pronunțau în virtutea legii
 - hotărârile judecătorești se executau în numele Regelui

Constituții totalitare

Constituția din 1948

Context și cauze

- abdicarea regelui Mihai I
- instaurarea regimului comunist

Trăsături

- a fost promulgată la data de 13 aprilie 1948
- a fost inspirată din Constituția sovietică din 1936
- legitima noul regim politic instaurat (comunist)
- schimbă numele țării -> Republica Populară Română
- nu prevede principiul separării puterilor în stat -> Marea Adunare Națională este organul suprem al puterii
- prevederile economice primează în fața celor politice

Prevederi

- Republica Populară Română este un stat popular, unitar, independent și suveran
- Republica Populară Română a luat ființă prin lupta dusă de popor, în frunte cu clasa muncitoare, împotriva fascismului, reacțiunii și imperialismului
- proprietatea privată poate trece în proprietatea statului dacă interesul general o cere
 - se făcea referire la mijloacele de producție, bănci și societățile de asigurare
- drepturile și libertățile cetățenești sunt recunoscute, indiferent de naționalitate, rasă, religie, sex sau grad de cultură, însă nu sunt respectate
 - dreptul la muncă
 - dreptul la odihnă
 - libertatea conștiinței
 - libertatea religioasă
 - votul universal
 - votau toți cei care aveau vârsta de 18 ani împliniți
- principiul separării puterilor în stat era încălcat
 - Marea Adunare Națională este organul suprem al Republicii Populare Române
 - este unicul organ legislativ al țării
 - este aleasă pe o perioadă de 4 ani
 - formează Guvernul
 - modifică Constituția
 - acordă amnistie
 - puterea judecătorească era exercitată de Curtea Supremă și organele de judecată
 - este supusă factorului politic, deoarece primul președinte, președinții și membrii Curții Supreme erau numiți de Prezidiul Marii Adunări Naționale
 - puterea executivă este deținută de Consiliul de Miniștri (Guvern)
 - răspunde în fața Marii Adunări Naționale sau în fața Prezidiului Marii Adunări Naționale

Constituția din 1952

Context și cauze

- subordonarea României intereselor URSS

Trăsături

- a fost promulgată la data de 24 septembrie 1952
- arată dependența statului român față de URSS
 - Republica Populară Română a luat naștere ca urmare a victoriei istorice a Uniunii Sovietice asupra fascismului german și a eliberării României de către glorioasa Armata Sovietică, eliberare care a dat putință poporului muncitor, în frunte cu clasa muncitoare condusă de Partidul Comunist, să doboare dictatura fascistă, să nimicească puterea claselor exploatare și să făurească statul de democrație populară, care corespunde pe deplin intereselor și năzuințelor maselor populare din România
 - Făurirea și întărirea statului de democrație populară, prietenia și alianța cu marea Uniune Sovietică, sprijinul și ajutorul ei dezinteresat și frățesc asigură independența, suveranitatea de stat, dezvoltarea și înflorirea Republicii Populare Române
 - Politica externă a Republicii Populare Române este o politică de apărare a păcii, de prietenie și alianță cu Uniunea Republicilor Sovietice Socialiste și cu țările de democrație populară, o politică de pace și prietenie cu toate popoarele iubitoare de pace

Prevederi

- Baza puterii populare în Republica Populară Română este alianța clasei muncitoare cu țărănimea muncitoare, în care rolul conducător aparține clasei muncitoare
- Republica Populară Română s-a născut și s-a întărit ca rezultat al eliberării țării de către forțele armate ale Uniunii Republicilor Sovietice Socialiste de sub jugul fascismului și de sub dominația imperialistă, ca rezultat al doborârii

puterii moșierilor și capitaliștilor de către masele de la orașe și sate în frunte cu clasa muncitoare, sub conducerea Partidului Comunist Român

- Viața economică a Republicii Populare Române se dezvoltă pe baza planului de stat al economiei naționale, în interesul construirii socialismului, creșterii neîncetate a bunei stări materiale și culturale a oamenilor muncii, întăririi independenței naționale a țării și a capacității ei de apărare
- Statul român este un stat unitar, suveran și independent
- Comerțul exterior este monopol de stat
- drepturile și libertățile cetățenești sunt recunoscute, indiferent de naționalitate sau rasă, însă nu sunt respectate
 - dreptul la muncă
 - dreptul la odihnă
 - libertatea conștiinței
 - libertatea religioasă
 - votul universal
 - votau toți cei care aveau vârsta de 18 ani împliniți
- principiul separării puterilor în stat era încălcat
 - Marea Adunare Națională este organul suprem al Republicii Populare Române
 - este unicul organ legislativ al țării
 - este aleasă pe o perioadă de 4 ani
 - formează Guvernul
 - modifică Constituția
 - acordă amnistie
 - puterea judecătorească era exercitată de Tribunalul Suprem și organele de judecată
 - este supusă factorului politic, deoarece Tribunalul Suprem era ales de Marea Adunare Națională pe o perioadă de 5 ani
 - puterea executivă este deținută de Consiliul de Miniștri (Guvern)
 - răspunde în fața Marii Adunări Naționale sau în fața Prezidiului Marii Adunări Naționale

Constituția din 1965

Context și cauze

- moartea lui Gheorghe Gheorghiu-Dej
- venirea la putere a lui Nicolae Ceaușescu

Trăsături

- a fost promulgată la data de 21 august 1965
- legitima noua putere
- schimbă numele țării -> Republica Socialistă România
- nu prevede principiul separării puterilor în stat -> forța politică conducătoare a întregii societăți este Partidul Comunist Român
- a fost revizuită în 1974 prin introducerea funcției de președinte al Republicii Socialiste România, pentru Nicolae Ceaușescu

Prevederi

- Teritoriul țării este inalienabil și indivizibil
- Republica Socialistă România este stat al oamenilor muncii de la orașe și sate, suveran, independent și unitar
- Forța politică conducătoare a întregii societăți este Partidul Comunist Român
- Economia națională a României este o economie socialistă, bazată pe proprietatea socialistă asupra mijloacelor de producție
- Comerțul exterior este monopol de stat
- drepturile și libertățile cetățenești sunt recunoscute, indiferent de naționalitate, rasă, sex sau religie, însă nu sunt respectate
 - dreptul la odihnă
 - dreptul la asigurare materială de bătrânețe
 - dreptul la învățătură
 - ocrotirea familiei
 - votul universal
 - votau toți cei care aveau vârsta de 18 ani împliniți
- principiul separării puterilor în stat era încălcat

- Marea Adunare Națională este organul suprem al Republicii Socialiste România
 - este unicul organ legislativ al țării
 - este aleasă pe o perioadă de 5 ani
 - formează Guvernul
 - modifică Constituția
 - acordă amnistie
- puterea judecătorească era exercitată de Tribunalul Suprem și organele de judecată
 - este supusă factorului politic, deoarece Tribunalul Suprem era ales de Marea Adunare Națională
- puterea executivă este deținută de Consiliul de Miniștri (Guvern)
 - răspunde în fața Marii Adunări Naționale sau în fața Prezidiului Marii Adunări Naționale